

JAPONYA

JAPONYA KOOPERATİFÇİLİK SİSTEMİ ARAŞTIRMA RAPORU

Tarih : Kasım 2025

Raporu Hazırlayan: **Tokyo Ticaret MÜŞAVİRLİĞİ**

JAPONYA KOOPERATİFÇİLİK SİSTEMİ ARAŞTIRMA RAPORU

I. GİRİŞ

Kooperatifçilik, Japonya’da yalnızca ekonomik bir örgütlenme biçimi değil, aynı zamanda toplumsal dayanışma, yerel kalkınma ve refah politikalarının tamamlayıcı bir aracı olarak kabul edilmektedir. Japonya’nın modernleşme sürecinin ardından, özellikle 1900’lü yılların başında kırsal bölgelerde başlayan kooperatif hareketi, II. Dünya Savaşı sonrasında yeniden yapılanma döneminde hızla kurumsallaşmıştır. Bugün Japonya’da kooperatifler; tarım, balıkçılık, kredi, tüketim, sağlık, konut, enerji, ormancılık, eğitim ve işçi istihdamı gibi farklı sektörlerde faaliyet gösteren, ülke genelinde yaygın ve güçlü bir ekonomik-sosyal örgütlenme modelini temsil etmektedir.

Kooperatifler, Japon ekonomisinde üretimden tüketime kadar uzanan zincirin ana halkalarını oluşturur. Tarım kooperatifleri (JA Group), ülkenin tarımsal üretim değerinin yaklaşık yarısını organize eder; 8,9 milyon üyesi, 584 birincil birliği ve 47 il federasyonu ile Japonya’nın en geniş örgütlü yapılarından biridir. Balıkçılık kooperatifleri (JF Group), ulusal deniz ürünleri arzının büyük kısmını yönetir; liman işletmeciliği, pazarlama ve kaynak korumasında kilit aktördür. Tüketici kooperatifleri (JCCU), 30 milyondan fazla bireysel üyesiyle Japonya’nın en büyük sosyal ekonomi ağı konumundadır. Norinchukin Bank ve Shinkin Bank sistemi, yerel finansman ve KOBİ desteklerinde stratejik rol oynar. Sağlık kooperatifleri (HeW CO-OP) ve enerji ile topluluk temelli kooperatifler ise yaşlanan toplum ve yeşil dönüşüm politikalarının sahadaki uygulayıcıları olarak öne çıkar.

Kooperatiflerin ekonomik rolleri kadar sosyal işlevleri de dikkat çekicidir. Kırsal nüfusun desteklenmesi, yaşlılara yönelik bakım hizmetleri, kadın ve genç istihdamı, afet dayanıklılığı ve topluluk dayanışması gibi alanlarda önemli katkılar sunarlar. Bu yönüyle kooperatifler, Japonya’nın sosyal refah politikalarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

Bununla birlikte, Japonya kooperatif modeli her ne kadar uluslararası ölçekte kurumsal istikrar örneği olarak değerlendiriliyor olsa da akademik çevreler ve kamu politikası tartışmalarında çeşitli eleştirilere de konu olmaktadır. Öncelikle, bazı büyük kooperatiflerin aşırı merkezileşmiş yapıları nedeniyle yerel üyelerin karar alma süreçlerine sınırlı katılım sağlayabildiği belirtilmektedir. JA Group’un federatif yapısında bu durum özellikle vurgulanmaktadır. Ayrıca, JA ve JCCU gibi dev kooperatiflerin ölçek avantajları, piyasa içinde rekabet dengesini zayıflatarak özel sektör açısından yarı-tekelci bir konum oluşturduğu yönünde eleştiriler doğurmuştur. Üyelik tabanının yaşlanması da önemli bir sorundur; genç çiftçilerin ve girişimcilerin kooperatiflere katılımı istenen düzeyde değildir.

Bir diğer tartışma konusu, mali şeffaflık ve denetimdir. Özellikle tarım ve finans kooperatiflerinde 2015 sonrasında gündeme gelen reformlarla, MAFF ve FSA’nın denetim yetkileri genişletilmiş olsa da kurumsal şeffaflık konusundaki tartışmalar devam etmektedir. Dijitalleşme alanında da

Tokyo Ticaret Müşavirliği
Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

benzer bir durum söz konusudur; METI'nin 2021 tarihli *Co-operative DX Strategy* raporuna göre, yerel ölçekli kooperatiflerin dijital dönüşüm düzeyi ulusal ortalamasının altında kalmaktadır.

Tüm bu güçlü ve zayıf yönleriyle Japonya kooperatif sistemi, köklü kurumsal gelenekleri, mevzuat bütünlüğü ve kamu-özel sektör iş birliğiyle dünya çapında özgün bir model teşkil etmektedir. Ancak sistemin günümüzde verimlilik, katılım, rekabet ve dijitalleşme eksenlerinde ciddi bir dönüşüm baskısı altında olduğu da açıktır.

II. KOOPERATİF TÜRLERİ, BÜYÜKLÜKLERİ, FAALİYETLERİ ve MEVZUAT

1. Tarım Kooperatifleri – JA Group (Japan Agricultural Cooperatives)

Tanım ve Yapı

JA Group (Japan Agricultural Cooperatives), Japonya'nın tarımsal üretim, finansman, sigorta ve pazarlama faaliyetlerini koordine eden, ülke çapında örgütlü çok katmanlı bir kooperatif sistemidir.

Yapı;

- **Birincil kooperatifler (JA)** – yerel düzeyde çiftçilerin doğrudan üye olduğu üretici birlikleri,
- **Prefektürel federasyonlar** – il düzeyinde eğitim, tedarik, işleme ve lojistik hizmetlerini koordine eden yapılar,
- **Ulusal çatı kuruluşlar** – politika, finans ve pazarlama işlevlerini yürüten kurumlar (JA-Zenchu, ZEN-NOH, JA Kyosairen, JA Bank/Norinchukin) olmak üzere üç kademedен oluşur.

JA Group'un temel amacı, çiftçilerin ekonomik ve sosyal refahını artırmak; üretimden tüketime uzanan süreçte karşılıklı yardımla dayanışmayı güçlendirmektir. Bu model, Japonya'nın tarım sektörünün kurumsal omurgasını oluşturur.

Sayısal Veriler ve Ölçek

2024 yılı itibarıyla JA Group:

- Yaklaşık **8,9 milyon üyeye** sahiptir. Bunun yaklaşık **4 milyon** aktif çiftçilerden, **4,9 milyon** ise destekleyici/yardımcı üyelerden oluşmaktadır.
- **584 birincil kooperatif**, **47 prefektürel federasyon** ve **JA-Zenchu** (ulusal merkez) yapısından meydana gelir.
- Sistem kapsamında faaliyet gösteren **JA Bank / Norinchukin Bank** ağının toplam aktif büyüklüğü **yaklaşık 79,6 trilyon yen**'dir (2025 Mali Yılı verisi).
- JA Group'un toplam yıllık işlem hacmi (tarımsal girdi, sigorta, pazarlama, finansal işlemler dâhil) **yaklaşık 54 trilyon yen**'dir ($\approx$ 355 milyar ABD doları).

Tokyo Ticaret Müşavirliği Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

Bu ölçek, Japonya'nın toplam tarımsal üretim değerinin yaklaşık **%45–50'sinin** JA sistemi üzerinden organize edildiğini göstermektedir.

Faaliyet Alanları

JA Group, tarımsal faaliyet zincirinin tamamını kapsayan bir sistem olarak çalışır. Başlıca işlevleri:

- **Üretim ve Tedarik:** Gübre, tohum, yem, tarım makineleri gibi girdilerin toplu satın alımı; “ZEN-NOH” aracılığıyla çiftçilere düşük maliyetli tedarik sağlanması.
- **Pazarlama:** Ürünlerin sınıflandırılması, ambalajlanması, iç ve dış pazarlara sevki; pirinç, meyve-sebze ve hayvansal ürünlerde ulusal kalite standardizasyonu.
- **Finans ve Sigorta:** JA Bank aracılığıyla üretici kredileri, mevduat ve yatırım yönetimi; JA Kyosairen tarafından yürütülen karşılıklı sigorta sistemleri (hayat, tarım, afet sigortası).
- **Sosyal Hizmetler:** Sağlık klinikleri, yaşlı çiftçiler için destek hizmetleri, kadın ve gençlik kolları (JA Women, JA Youth) ile kırsal sosyal yaşamın güçlendirilmesi.
- **Eğitim ve Dijitalleşme:** “JA Digital Transformation Program” kapsamında tarım verilerinin e-Stat ve MAFF platformlarına entegre edilmesi, genç çiftçiler için teknoloji eğitimleri.

Dayanak Mevzuat, Politika ve İlgili Kurumlar

JA Group'un faaliyetleri **Agricultural Co-operatives Act (1947)** ile düzenlenir. Bu yasa; üyelik, sermaye katılımı, yönetim yapısı ve kooperatif federasyonlarının işlevlerini belirler.

Düzenleyici otorite **MAFF (Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries)** olup, JA Group'un faaliyetlerini denetler, yıllık istatistikleri yayımlar ve tarımsal kalkınma politikalarını kooperatiflerle eşgüdüm içinde yürütür.

Politika düzeyinde, JA Group “Basic Plan for Food, Agriculture and Rural Areas (2025–2030)” belgesinde gıda güvenliği, kırsal istihdam ve karbon nötr tarım hedeflerinin ana paydaşlarından biri olarak tanımlanmıştır. Ayrıca JA Zenchu, hükümetin tarım reformu ve üretici gelir istikrarı konularında resmî istişare mekanizmasıdır.

İş Birliği Alanları

JA Group, Japonya'da tarım sektörünün yalnızca ekonomik değil, toplumsal işlevlerini de üstlenmiştir.

Kooperatif bankacılığı, üretim-pazarlama entegrasyonu, sosyal hizmet altyapısı ve dijital dönüşüm yatırımlarıyla Japonya'nın “topluluk temelli tarım modeli”nin çekirdeğini oluşturur. Bu model, Türkiye gibi tarımda kooperatifleşme potansiyeli yüksek ülkeler için kapsamlı bir referans çerçevesi sunmaktadır.

(1.Bölüm Kaynakçası¹)

¹ MAFF – Statistical Yearbook of Agriculture, Forestry and Fisheries 2024 <https://www.maff.go.jp/e/data/stat/index.html>

2. Balıkçılık Kooperatifleri – JF Group (Japan Fisheries Co-operative Associations)

Tanım ve Yapı

JF Group, Japonya’da balıkçılık sektörünün üretim, işleme, pazarlama ve kaynak yönetimi alanlarını kapsayan çok katmanlı bir kooperatif sistemidir. Yapı şu şekilde örgütlenmiştir:

- **Birincil Balıkçılık Kooperatifleri (JF):** Liman veya kıyı bazında kurulmuş, bireysel balıkçıların doğrudan üye olduğu üretici birlikleridir.
- **Prefektörel Federasyonlar (JF-Federations):** Bölgesel düzeyde işleme, soğuk zincir, eğitim ve pazarlama fonksiyonlarını yürütür.
- **Ulusal Çatı Kuruluş – JF-Zengyoren (National Federation of Fisheries Co-operative Associations):** Politika temsili, kaynak yönetimi ve pazarlama koordinasyonundan sorumludur.

Sistemin yasal dayanağı **Fishery Industry Cooperative Act (1948)** olup; düzenleme ve istatistikler **MAFF (Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries)** tarafından yayımlanır.

Sayısal Veriler ve Ölçek

2024 MAFF verilerine göre:

- Japonya’da yaklaşık **830 birincil balıkçılık kooperatifi** faaliyet göstermektedir.
- JF sistemine kayıtlı toplam üye sayısı **yaklaşık 120.000 balıkçı** civarındadır.
- Ulusal düzeyde balıkçılık üretiminin yaklaşık **%95’i JF sistemi** üzerinden işlenmekte veya pazarlanmaktadır.
- JF Group’un toplam yıllık işleme ve pazarlama hacmi **yaklaşık 1,4 trilyon yen** düzeyindedir.
- Balıkçılık kooperatiflerinin işlettiği **soğuk hava depoları, işleme tesisleri ve pazarlama merkezleri** Japonya genelinde 1.000’in üzerindedir.

Faaliyet Alanları

JF Group’un faaliyetleri balıkçılık değer zincirinin her aşamasını kapsar:

- **Kaynak Yönetimi:** Balık stoklarının sürdürülebilirliği için kota, avlanma takvimi ve tür bazlı yönetim planları oluşturur.

JA-Zenchu – “Multipurpose Co-operative and its Activities” <https://www.zenchu-ja.or.jp/eng/multipurpose/>
ZEN-NOH – About ZEN-NOH / Our Cooperatives <https://www.zennoh.or.jp/english/cooperatives/jagroup.html>
Norinchukin Bank – Financial & ESG Data Book 2025 https://www.nochubank.or.jp/en/ir/annual_report/pdf/ar_2025_2.pdf
OECD – Innovation, Agricultural Productivity and Sustainability in Japan (2023) <https://www.oecd.org>
USDA FAS – “Slow Reform of Japan Agricultural Cooperatives (JA)” (2019)
[https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/report/downloadreportbyfilename?filename=Slow+Reform+of+Japan+Agricultural+Cooperatives+\(JA\)_Tokyo_Japan_8-2-2019.pdf](https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/report/downloadreportbyfilename?filename=Slow+Reform+of+Japan+Agricultural+Cooperatives+(JA)_Tokyo_Japan_8-2-2019.pdf)

Tokyo Ticaret Müşavirliği
Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

- **Liman ve Pazarlama Altyapısı:** Kooperatifler kendi av limanlarını, buz üretim tesislerini, mezat salonlarını ve dağıtım kanallarını işletir.
- **Sigorta ve Finansman:** Balıkçıların tekne sigortası, afet tazminatı ve kredi destekleri JF tarafından sağlanır.
- **İşleme ve Satış:** Deniz ürünlerinin sınıflandırılması, dondurulması, ambalajlanması ve yerel pazarlara/süpermarket zincirlerine dağıtımı.
- **Tüketici Bağlantıları:** Bazı büyük JF kooperatifleri (örneğin JF Kochi, JF Nagasaki) doğrudan tüketiciye satış (direct-to-consumer) sistemleri yürütür.

Dayanak Mevzuat, Politika ve İlgili Kurumlar

- **Fishery Industry Cooperative Act (1948):** JF sisteminin kuruluş, üyelik, yönetim ve federasyon yapısını düzenler.
- **MAFF – Fisheries Agency:** Balıkçılık kaynaklarının yönetimi, lisanslama, av planlaması ve kooperatif denetiminden sorumludur.
- **JF-Zengyoren:** Kooperatifler arasında koordinasyon ve hükümetle politika diyalogunun yürütüldüğü çatı yapısıdır.
- **JF Marine Bank:** Balıkçılık sektörü için finansman desteği sağlar; JA Bank ve Norinchukin ile entegre çalışır.

İş Birliği Alanları

JF Group, Japonya’da balıkçılığın ekonomik sürdürülebilirliğini kooperatif temelli yöneten güçlü bir sektörel yapıdır. Sistem hem üreticinin gelirini istikrara kavuşturmakta hem de deniz kaynaklarının aşırı avlanmadan korunmasını sağlamaktadır. Bu model, kıyı topluluklarının sosyo-ekonomik canlılığını koruma bakımından dünyadaki en gelişmiş kooperatif örneklerinden biridir.

(2. Bölüm Kaynakçası²⁾)

3. Ormancılık / Orman Sahipliği Kooperatifleri – JForest (Japan Forest Owners’ Cooperatives)

Tanım ve Yapı

JForest sistemi, Japonya’da özel orman sahiplerinin üretim, bakım, işleme ve pazarlama faaliyetlerini kolektif biçimde yürütebilmesi amacıyla oluşturulmuş üç kademeli bir kooperatif

²MAFF – Fisheries White Paper 2024

<https://www.maff.go.jp/j/syouan/gyosei/>

JF-Zengyoren – Organization Overview

<https://www.zengyoren.or.jp/>

Japan Fisheries Agency – Statistics of Fisheries Cooperatives

<https://www.jfa.maff.go.jp/>

OECD – Review of Fisheries in Japan 2023

<https://www.oecd.org/fisheries/>

Tokyo Ticaret Müşavirliği Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

yapısıdır.

Yapı şu şekilde örgütlenmiştir:

- **Birincil Ormancılık Kooperatifleri (Forest Owners' Cooperatives):** Yerel ölçekte bireysel orman sahiplerini veya küçük işletmeleri bir araya getirir; ormancılık planlarının hazırlanması, bakım ve kesim işlerinin yürütülmesini sağlar.
- **Prefektörel Federasyonlar:** İl düzeyinde eğitim, teknik danışmanlık, ekipman tedariki, işgücü koordinasyonu ve ürün pazarlaması görevlerini üstlenir.
- **Ulusal Çatı Kuruluş – Japan Federation of Forest Owners' Cooperative Associations (JForest – ZENMORI-REN):** Ulusal politika diyalogu, insan kaynağı geliştirme, sertifikasyon ve sürdürülebilir orman yönetimi programlarını yürütür.

Bu sistem, orman sahipliğinin çok parçalı yapısı nedeniyle küçük ölçekli mülkiyetlerin kolektif üretim gücüne dönüştürülmesini hedefler. Hukuki dayanak **Forestry Cooperatives Act (1960)** olup düzenleme yetkisi **MAFF (Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries)**'e aittir.

Sayısal Veriler ve Ölçek

- 2024 itibarıyla Japonya genelinde **551 birincil ormancılık kooperatifi** ve **47 prefektörel federasyon** faaliyet göstermektedir.
- Üye sayısı yaklaşık **900 bin orman sahibidir**; bu rakam özel orman alanlarının %60'ından fazlasını temsil eder.
- JForest sisteminin yönettiği toplam orman alanı **yaklaşık 10,2 milyon hektar** olup, ülkenin toplam orman alanının **yaklaşık %35'ine** denk gelir.
- Kooperatiflerin yıllık kesim ve işleme hacmi **27 milyon m³** civarındadır.
- JForest ve bağlı federasyonların toplam yıllık işlem hacmi **yaklaşık 520 milyar yen**'dir.

Bu ölçek, Japonya'da özel ormanların yönetiminde kooperatif modelinin belirleyici bir role sahip olduğunu göstermektedir.

Faaliyet Alanları

JForest çatısı altındaki kooperatifler, orman yönetimi zincirinin tüm aşamalarında faaliyet gösterir:

- **Orman Bakımı ve Yeniden Ağaçlandırma:** Dikim, aralama, bakım kesimi ve hastalıkla mücadele.
- **Hasat ve Lojistik:** Mekanize kesim ekipmanlarının ortak kullanımı, ormancılık yollarının bakımı, kesilmiş tomrukların taşınması ve stok yönetimi.
- **Ahşap Ürün Pazarlaması:** Yerel işleme tesisleri ve ortak satış merkezleri aracılığıyla kereste ve odun ürünlerinin pazarlanması.
- **Eğitim ve İnsan Kaynağı Gelişimi:** "Forestry Human Resources Development Program" kapsamında saha operatörlerinin eğitimi.
- **Sertifikasyon ve Sürdürülebilirlik:** FSC ve SGEK sertifikasyon programlarının yürütülmesi; karbon yutak kapasitesi projeleri.

Tokyo Ticaret Müşavirliği
Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

- **Dijitalleşme:** MAFF'in "Forest Cloud GIS System" altyapısıyla entegrasyon; orman envanteri ve bakım verilerinin dijital kaydı.

Dayanak Mevzuat, Politika ve İlgili Kurumlar

- **Forestry Cooperatives Act (1960):** Kuruluş, üyelik, denetim ve federasyon yapısını belirler.
- **MAFF Forestry Agency :** Ulusal ormancılık politikasını belirler ve kooperatifleri denetler.
- **Basic Plan on Forest and Forestry (2021-2026):** Sürdürülebilir orman yönetimi, kırsal istihdam ve karbon nötrlüğü hedeflerinde JForest'i temel paydaş olarak tanımlar.
- **JForest / ZENMORI-REN:** Kooperatiflerin temsil organı; merkezi Tokyo'dadır ve hükümetin orman reformu istişarelerinde resmi muhataptır.
- **Japan Co-operative Alliance (JCA):** JForest, JCA'nın üyesi olarak ulusal kooperatif koordinasyonuna katılır.

İş Birliği Alanları

JForest sistemi, Japonya'nın dağlık ve parçalı orman yapısını kolektif üretim organizasyonuna dönüştürmüştür. Orman yönetiminde profesyonelleşme, karbon ekonomisine geçiş ve kırsal istihdamın korunması bakımından model bir kurumsal çerçeve sunar. Sertifikasyon, dijital orman envanteri ve kamu-özel ortaklığı temelli finansman mekanizmalarıyla, sürdürülebilir ormancılığın omurgasını oluşturur.

(3. Bölüm Kaynakçası³)

4. Tüketici Kooperatifleri – JCCU (Japanese Consumers' Co-operative Union)

Tanım ve Yapı

Japonya'daki tüketici kooperatifleri (Consumer Co-operatives – *Seikyo*), bireylerin ortak ihtiyaçlarını karşılamak, perakende, sağlık, bakım ve sosyal hizmetleri uygun maliyetle sunmak amacıyla kurulmuş topluluk temelli örgütlerdir. Sistemin ulusal çatı kuruluşu **JCCU (Japanese Consumers' Co-operative Union)** olup, 1951 yılında kurulmuştur.

Yapı üç düzeyde örgütlenmiştir:

- **Yerel Tüketici Kooperatifleri:** Evde teslimat, perakende satış ve sosyal destek faaliyetleri yürüten 306 bağımsız co-op birliğidir.

³MAFF – Annual Report on Forest and Forestry 2024 <https://www.maff.go.jp/e/data/publish/forest/index.html>
e-Stat – Forestry Cooperatives Survey (森林組合実態調査) <https://www.e-stat.go.jp/en>
JForest (ZENMORI-REN) – Organization and Activities <https://www.zenmori.org/>
MAFF – Basic Plan on Forest and Forestry 2021-2026 <https://www.rinya.maff.go.jp/j/kikaku/keikaku/>
OECD – Forest Policy Review of Japan 2023 <https://www.oecd.org/environment/forests/>

Tokyo Ticaret Müşavirliği
Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

- **Bölgesel Federasyonlar:** Lojistik, tedarik ve pazarlama operasyonlarını koordine eder (örneğin Co-op Deli, Co-op Kobe).
- **Ulusal Merkez – JCCU:** Üretim, ithalat, marka yönetimi (Co-op Brand), sosyal politika geliştirme ve uluslararası ilişkilerden sorumludur.

Japon tüketici kooperatiflerinin en belirgin özelliği, yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda **toplum refahına dayalı sosyal hizmet fonksiyonunu** da yerine getirmesidir. Kooperatifler “kâr amacı gütmeyen ticari aktör” olarak faaliyet gösterir ve gelir fazlasını üyelerin yaşam kalitesini artıracak hizmetlere yeniden yatırır.

Sayısal Veriler ve Ölçek

- **Toplam üye sayısı:** 2024 itibarıyla yaklaşık **30,2 milyon bireysel üye** (ülke nüfusunun %25'i).
- **Kooperatif sayısı:** 306 yerel co-op + 33 bölgesel federasyon.
- **Toplam yıllık iş hacmi:** **3,7 trilyon yen** ($\approx$ **24,5 milyar ABD doları**).
- **Çalışan sayısı:** Yaklaşık **250.000 kişi**, bunun %70'i kadın istihdamıdır.
- **Co-op Deli Network:** Haftalık 10 milyon teslimat gerçekleştirmektedir.
- **Co-op Care Service:** 47 prefektürde 600'den fazla yaşlı bakım tesisi faaliyet göstermektedir.

JCCU, Asya-Pasifik bölgesindeki en büyük tüketici kooperatif yapısıdır ve perakende sektöründe Japonya'daki gıda pazarının yaklaşık %15'ini temsil eder.

Faaliyet Alanları

Tüketici kooperatifleri, üyelerinin günlük yaşam döngüsüne entegre biçimde çok sayıda hizmet sunar:

- **Perakende ve Tedarik:** Gıda, ev eşyası, ilaç ve temizlik ürünlerinde “Co-op” markalı üretim ve dağıtım ağı.
- **Evde Teslimat (Home Delivery / Co-op Deli):** Ülke genelinde milyonlarca haneye haftalık teslimat sistemi.
- **Sosyal Refah Hizmetleri:** Yaşlı ve engelli bireylere evde bakım, yemek servisi, sağlık danışmanlığı ve destek hizmetleri.
- **Sigorta ve Karşılıklı Yardım (Mutual Aid):** Co-op Kyosai sistemiyle sağlık, yaşam ve konut sigortası.
- **Eğitim ve Toplum Katılımı:** Kadın, genç ve yaşlı üyeler için eğitim seminerleri, çevre ve sürdürülebilir tüketim programları.
- **Sürdürülebilirlik ve Yeşil Ürün Politikası:** Plastik azaltımı, geri dönüşüm, yerel tedarik zinciri ve karbon nötr ürün politikaları.

Bu faaliyetler, Japonya'nın “toplum temelli sosyal ekonomi” modelinin temelini oluşturur.

Dayanak Mevzuat, Politika ve İlgili Kurumlar

- **Consumer Co-operative Act (1948):** Kooperatiflerin kuruluş, üyelik ve denetim hükümlerini düzenler.
- **Düzenleyici kurumlar:**
 - **MHLW (Ministry of Health, Labour and Welfare):** Sosyal refah ve sağlık hizmeti veren kooperatiflerin yetkili otoritesidir.
 - **METI (Ministry of Economy, Trade and Industry):** Tüketici politikaları, dijitalleşme ve perakende standartları alanında denetim yürütür.
- **Politika çerçevesi:** “Co-operative Vision Japan 2030” ve “METI Sustainable Consumption Strategy (2023)” belgelerinde tüketici kooperatifleri sürdürülebilir ekonomi aktörü olarak tanımlanır.
- **Uluslararası ilişkiler:** JCCU, ICA (International Co-operative Alliance) ve Consumer Co-operative International (CCW) üyelikleri aracılığıyla küresel politika süreçlerinde Japonya’yı temsil eder.

İş Birliği Alanları

JCCU sistemi, Japonya’nın yaşlanan nüfus yapısına uyum sağlayan en etkin sosyal ekonomi örgütüdür. Ekonomik olarak perakende sektöründe büyük bir ölçeğe sahip olmasının yanı sıra, sağlık, refah ve çevresel sürdürülebilirlik alanlarında toplumsal sorumluluk yüklenmiştir. “Topluluk temelli hizmet ekonomisi” modeli, Türkiye’de gelişmekte olan sosyal kooperatiflerin ölçeklenmesi için bir örnek teşkil etmektedir.

(4. Bölüm Kaynakçası⁴)

5. Kredi ve Finans Kooperatifleri – Shinkin, Shinkumi, Rokin ve Norinchukin

Tanım ve Yapı

Japonya’da kooperatif bankacılığı sistemi, yerel ve sektör odaklı kooperatif finans kurumlarının bir araya geldiği geniş bir ağ içerir. Bu sistemin temel bileşenleri şunlardır:

- **Shinkin Bank’lar:** Yerel düzeyde KOBİ’lere ve hane halkına kredi ve tasarruf hizmeti sunan kooperatif benzeri kuruluşlardır. Yerel ekonomiyle güçlü ilişkiler içinde çalışır.
- **Shinkumi Credit Cooperatives :** Belirli iş kolu/yerel topluluk üyesi işletmelerin ortaklaşa sahip olduğu kredi kooperatifleridir.
- **Labour Banks (Rokin):** Çalışan üyeleri için finans ve tasarruf hizmeti sağlayan kooperatif bankalardır.

⁴ JCCU – Annual Report 2024: Co-op for Sustainable Living <https://jccu.coop/eng/>

JCCU – Co-op Care Services Overview 2024 <https://jccu.coop/eng/social/>

METI – Consumer Affairs and Co-operative Policy https://www.meti.go.jp/english/policy/economy/consumer_affairs/

OECD – Social Economy and Co-operatives in Japan (2023) <https://www.oecd.org/cfe/>

ICA – Country Report: Japan (2023) <https://www.ica.coop/en/japan>

Tokyo Ticaret Müşavirliği
Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

- **Norinchukin Bank:** Tarım-orman-balıkçılık kooperatifleri sisteminin üst finans kuruluşudur; bu kooperatiflerin tasarruf ve yatırım ihtiyaçlarını karşılar, aynı zamanda Japonya'daki kooperatif bankacılığının ulusal düzeyde merkezi görevlerini yürütür.

Bu yapı, kredilendirme, tasarruf yönetimi, topluluk finansmanı ve kooperatif dayanışması esasını birleştirir. Ulusal çatı kuruluşları arasında **National Association of Shinkin Banks**, **National Association of Labour Banks** yer alır ve sistemin gözetimi **FSA (Financial Services Agency)** tarafından yapılır.

Sayısal Veriler ve Ölçek

- Shinkin Bankları ağında yaklaşık **252 banka** faaliyet göstermektedir; bu bankalar yerel KOBİ ve bireysel tasarruflara hizmet vermektedir.
- Norinchukin Bank'ın 31 Mart 2025 tarihi itibarıyla konsolide toplam aktif büyüklüğü **79,559.9 milyar yen** (yaklaşık 79.56 trilyon yen) olarak raporlanmıştır.
- Kredi ve tasarruf hizmetleri dahil edildiğinde, kooperatif finans kurumlarının Japonya'daki toplam KOBİ kredilerinin yaklaşık **%25'ini** ve hanehalkı mevduatlarının yaklaşık **%12'sini** yönettiği tahmin edilmektedir.
- Yerel düzeyde Shinkin ve Shinkumi bankaları, Japonya'daki yaklaşık **180.000 KOBİ'**ye finansman sağlamaktadır; bu da sistemin ölçeğini ortaya koymaktadır.

Faaliyet Alanları

Kredi ve finans kooperatifleri çeşitli işlevlerde aktif rol üstlenir:

- **Tasarruf ve mevduat hizmetleri:** Yerel topluluk üyelerinin tasarruflarını kooperatif bankacılığı çerçevesinde yönlendirir.
- **Kredi ve finansman:** KOBİ'lere, tarım-orman-balıkçılık kooperatiflerine, yerel yatırım projelerine uygun kredi çözümleri sunar; Norinchukin Bank aracılığıyla büyük ölçekli portföy yönetimi yapılır.
- **Dayanışma finansmanı:** Kooperatiflerin finansal dayanıklılığını destekleyen likidite hatları ve topluluk finans mekanizmaları bulunur.
- **Yeşil finansman & yatırım:** Norinchukin Bank'ın "Green Finance Portfolio" çerçevesinde yenilenebilir enerji ve sürdürülebilir tarım-orman-balıkçılık projelerine finansman sağladığı bilinir.
- **Topluluk kalkınma:** Yerel banka/kooperatif finans kuruluşları, bölgesel kalkınma, kırsal girişimciliğin desteklenmesi ve kadın/ genç üretici finansmanında görev alır.

Dayanak Mevzuat, Politika ve İlgili Kurumlar

- **Temel düzenleyici çerçeve:** *Banking Act*, *Financial Instruments and Exchange Act*, ayrıca kooperatif finans kurumlarına özel düzenlemeler (örneğin *Credit Co-operative Act*) devrededir.

Tokyo Ticaret Müşavirliği
Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

- **Gözetim kurumu:** FSA (Financial Services Agency) — Japonya'daki bankacılık ve finans sektörünü düzenleyen ana kurumdur; kooperatif finans kurumlarının denetiminden sorumludur.
- **Ulusal çatı kuruluşları:** National Association of Shinkin Banks, National Association of Labour Banks — yerel kooperatif bankalarının koordinasyonunu sağlar.
- **Politika bağlamı:** Japon hükümetinin “Sustainable Finance Framework” ve “Green Transformation (GX)” stratejileri, kooperatif bankacılığında yerel ekonomi ve topluluk finansmanı yönüyle yararlanmayı hedefler. Norinchukin Bank'ın yıllık raporları bu stratejiyi açıklar.

İş Birliği Alanları

Japonya'daki kooperatif finans sistemi, yerel düzeyden ulusal ölçeğe kadar örgütlenmiş ve kooperatifçiliğin finans ayağını kurumsal olarak temsil eden bir yapıdır. Tarım-orman-balıkçılık üretim kooperatifleriyle bütünleşmiş olması, bu sistemi özellikle Türkiye gibi üretici-odaklı kooperatifçilik modelleri açısından değerli bir uygulama alanı haline getirir. Yerel finansman, dayanışma prensibi ve toplumsal kalkınmayla entegre bir model sunar.

(5. Bölüm Kaynakçası⁵)

6. KOBİ / Üretici Kooperatifleri – Japonya Örneği

Tanım ve Yapı

Japonya'da KOBİ düzeyindeki üretici ve işletme birlikleri, ortak satın alma, ortak pazarlama, lojistik ve Ar-Ge gibi faaliyetleri kooperatif modelinde yürütmek için kurulmuştur. Bu yapıların hukuki dayanağı Small and Medium-Sized Enterprise Cooperatives Act'tır. Kooperatif türleri arasında “işletme kooperatifleri (business cooperatives)”, “küçük işletme kooperatifleri (small business cooperatives)”, “kredi kooperatifleri (credit cooperatives)” ve “kooperatif federasyonları (federations)” yer alır. Yapı genel olarak şöyle işler:

- Yerel işletmeler aynı sektörde bir araya gelir; kooperatif kurarak ortak ihtiyaçlarını –örneğin toplu satın alma, ortak marka kullanımı, lojistik paylaşımı– karşılar.
- Bu yerel kooperatifler, bölgesel/federasyon düzeyinde koordinasyon yapan birliklere bağlı olabilir.
- Ulusal düzeyde ise KOBİ politikalarıyla bağlantılı kurumlar ve destek mekanizmaları devreye girer (örneğin Small and Medium Enterprise Agency).

⁵ Norinchukin Bank – Financial & ESG Data Book 2025 https://www.nochubank.or.jp/en/ir/annual_report/pdf
Financial Services Agency (FSA) – Banking and Financial Institutions Snapshot 2024 <https://www.fsa.go.jp/en/>
National Association of Shinkin Banks – About Shinkin Bank System <https://www.shinkin-bank.jp/en/>
OECD – Finance and Co-operatives in Japan (2023 Review) <https://www.oecd.org/finance/>

Tokyo Ticaret Müşavirliği Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

Amaç; küçük ve orta ölçekli işletmelerin daha güçlü, rekabetçi ve sürdürülebilir hale gelmesini sağlamak, kolektif hareketle maliyet avantajı yaratmak ve adil ekonomi ortamını desteklemektir.

Sayısal Veriler ve Ölçek

KOBİ kooperatiflerine dair doğrudan “kaç üye”, “toplam hisse”, “işlem hacmi” gibi veriler yaygın şekilde özetlenmemiş olsa da, ilgili mevzuattan ve destek mekanizmalarından bazı göstergeler vardır:

- Small and Medium-Sized Enterprise Cooperatives Act altında tanımlı kooperatif türleri geniş bir kapsama sahiptir: “işletme kooperatifleri”, “küçük işletme kooperatifleri”, “kredi kooperatifleri”, “federasyonlar”.
- Japonya’da KOBİ kredilerinin önemli bir kısmı kooperatif ve destek mekanizmaları aracılığıyla garanti ve sigorta sistemleriyle desteklenmektedir; örneğin Japan Finance Corporation verilerine göre 2024’te KOBİ’ler için kredi garantileri kapsamında **yaklaşık 36 trilyon yen** tutarında garanti verilmiş, bu kredi tutarlarının yaklaşık %10’una eşdeğerdir.
- Bu veriler doğrudan KOBİ kooperatifleriyle değil, KOBİ destek sistemleriyle ilişkilidir; dolayısıyla kooperatiflerin toplam hacminde bir kesinlik yoktur.

Bu bilgiler bize, KOBİ kooperatifleri alanında faaliyetlerin bulunduğunu, ancak bu alanda yayımlanan “kooperatif özel iş hacmi” verilerinin diğer türler kadar düzenli olmadığını göstermektedir.

Faaliyet Alanları

KOBİ / Üretici Kooperatifleri aşağıdaki başlıca alanlarda çalışmaktadır:

- Ortak **tedarik / satın alma**: Birden fazla işletmenin birlikte hareket ederek girdilerini toplu alması ve maliyetlerini düşürmesi.
- Ortak **pazarlama ve marka yönetimi**: Ürünlerin ortak bir marka altında pazarlanması, lojistik ağlarının paylaşılması.
- Ortak **Ar-Ge / inovasyon** faaliyetleri: KOBİ lerin tek başına yapamayacağı araştırma-geliştirme işlerini kooperatif aracılığıyla yürütmesi.
- Ortak **istemci / lojistik** altyapı: Depolama, sevkiyat, lojistik ortak mekanizmaları.
- Sektörel dayanışma ve stabilizasyon: Birlik içinde küçük işletmelerin pazarlama gücünün kuvvetlendirilmesi, kriz dönemlerinde kooperatif dayanışmasıyla birlikte çözüm üretilmesi.

Bu işlevler küçük işletmelerin tek başına karşılamasının zor olabileceği kapasite ve kaynak ihtiyaçlarını kooperatif modellerle telafi etmektedir.

Dayanak Mevzuat, Politika ve İlgili Kurumlar

- Mevzuat: Small and Medium-Sized Enterprise Cooperatives Act yürürlüktedir.

Tokyo Ticaret Müşavirliği
Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

- Politika kuruluşu: Small and Medium Enterprise Agency (KOBİ Ajansı), Ministry of Economy, Trade and Industry (METI) bünyesinde KOBİ politikalarını planlar ve yürütür.
- Destek mekanizmaları: KOBİ kredilerinin garanti altına alınması, kooperatiflerin finansal erişiminin desteklenmesi, teknolojik dönüşüm programları gibi alanlarda devlet destekleri vardır (ör. JFC raporunda yer alır)

İş Birliği Alanları

KOBİ/üretici kooperatifleri Japonya’da üretici cephesinden değil daha çok **küçük-orta ölçekli işletmelerin kolektif hareketi** açısından önem taşır. Ancak veri şeffaflığı ve yayımlanmış hacim bakımından diğer büyük kooperatif türleri kadar net sayısal ölçekte görünmemektedir. Türkiye açısından bu alan, “ortak satın alma-ortak pazarlama-lojistik paylaşımı” ekseninde bir öğrenme fırsatı sunabilir. KOBİ kooperatiflerinin yaygınlaştırılması, küçük üreticilerin ve işletmelerin kooperatifçilik modeliyle entegrasyonu için önemli olabilir.

(6. Bölüm Kaynakçası⁶)

7. Üniversite / Öğrenci Kooperatifleri – NFUCA (National Federation of University Co-operative Associations)

Tanım ve Yapı

Üniversite Kooperatifleri (*University Co-ops*) Japonya’da öğrenciler, akademisyenler ve üniversite çalışanlarının ortaklaşa sahip olduğu, kampüs içi perakende ve öğrenci destek hizmetleri sunan kuruluşlardır. Ulusal çatı yapısı **National Federation of University Co-operative Associations (NFUCA / Daigaku Seikyō Ren)** olup 1958’de kurulmuştur.

Üniversite kooperatifleri, üyelerinin günlük ihtiyaçlarını karşılamakla birlikte öğrenci yaşamının maliyetini düşürür ve kampüslerde sosyal katılımı destekler.

Sayısal Veriler ve Ölçek

- 2024 itibarıyla Japonya genelinde **125 üniversite kooperatifi, 1,3 milyon üye** (öğrenci + personel) bulunmaktadır.
- Toplam yıllık işlem hacmi: **yaklaşık 120 milyar yen** ($\approx$ 800 milyon USD).
- NFUCA, **80’den fazla üniversitede mağaza, kitapçı, yemekhane, kafe, sigorta ve konut hizmetlerini** koordine eder.

⁶ Small and Medium-Sized Enterprise Cooperatives Act (日本中小企業等協同組合法) – English translation.

<https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3830>

Ministry of Economy, Trade and Industry – SME Agency overview.

https://www.chusho.meti.go.jp/sme_english/law/001.html

Japan Finance Corporation – “Guide to the Operations of the Small and Medium-sized Enterprise (SME) Unit” report, 2024.

<https://www.jfc.go.jp/n/english/report/pdf>

Faaliyet Alanları

- Kampüs perakendesi (kitap, kırtasiye, gıda, dijital ürünler)
- Öğrenci yurtları, yemek hizmetleri, burs ve sigorta ürünleri
- Üniversite oryantasyon destekleri ve kariyer rehberliği
- Çevre dostu ürün programı “Eco-Campus”

Dayanak Mevzuat ve İlgili Kurumlar

- Yasal çerçeve: *Consumer Co-operative Act (1948)*
- İlgili kurum: **MEXT (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology)**
— üniversite yönetmelikleri çerçevesinde iş birliği yapılır.

İşbirliği Alanları

Üniversite kooperatifleri, Japonya’da öğrenci refahı ve kampüs ekonomisinin sürdürülebilirliğini güçlendiren özgün bir modeldir. Türkiye’deki üniversitelerde benzer yapılar, öğrenci yaşam maliyetlerini azaltma ve sosyal girişimcilik kapasitesini artırma açısından örnek teşkil edebilir.

(7. Bölüm Kaynakçası⁷)

8. Sağlık ve Refah Kooperatifleri – HeW CO-OP Japan

Tanım ve Yapı

Japanese Health and Welfare Co-operative Federation (HeW CO-OP Japan), toplum sağlığı, bakım ve refah hizmetleri sunan sağlık kooperatiflerinin ulusal federasyonudur. 1949’da kurulan yapı, Japonya’da toplum temelli sağlık hizmeti modelinin kooperatifleşmiş hâlidir.

Sayısal Veriler ve Ölçek

- 2024 itibarıyla **103 sağlık kooperatifi**, **3 milyon üye** ve **400’ü aşkın sağlık tesisi** (hastane, klinik, bakım merkezi) bulunmaktadır.
- HeW CO-OP sistemi yıllık yaklaşık **500 milyar yen** sağlık hizmeti üretmektedir.

Faaliyet Alanları

- Toplum klinikleri ve hastaneler
- Evde bakım ve yaşlı destek hizmetleri
- Sağlık taramaları, rehabilitasyon, refakat hizmetleri

⁷ <https://www.univcoop.or.jp/english/>

Tokyo Ticaret Müşavirliği
Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

- “Co-op Med” markasıyla tıbbi ürün ve ilaç tedariki

Dayanak Mevzuat ve İlgili Kurumlar

- *Medical Service Act* ve *Consumer Co-operative Act* kapsamında faaliyet gösterir.
- Gözetim kurumu: **MHLW (Ministry of Health, Labour and Welfare)**
- Sosyal refah programlarıyla yakın eşgüdüm yürütülür.

İş Birliği Alanları

HeW CO-OP Japan, Japonya’nın toplum sağlığı sisteminde kamusal sağlık hizmetlerinin tamamlayıcısıdır. Türkiye için “sağlık kooperatifleri”nin bölgesel sağlık hizmetlerinde model alınabileceği güçlü bir örnektir.

(8. Bölüm Kaynakçası⁸)

9. İşçi Kooperatifleri – JWCU (Japan Workers’ Co-operative Union)

Tanım ve Yapı

Japan Workers’ Co-operative Union (JWCU), işçilerin ortaklaşa sahip olduğu, üretim ve hizmet faaliyetlerini birlikte yönettikleri bir kooperatif modelidir. **Workers’ Co-operative Act** 2020’de kabul edilmiş, **Ekim 2022’de yürürlüğe** girmiştir. Bu, Japonya’da ilk defa “çalışan ortaklı” kooperatif modeline yasal statü kazandırmıştır.

Sayısal Veriler ve Ölçek

- 2024 itibarıyla **yaklaşık 1.600 işçi kooperatifi** kurulmuştur.
- Üye sayısı **yaklaşık 50.000 kişi**, sektörler: bakım, temizlik, eğitim, tarım, inşaat.
- JWCU, bölgesel istihdam ve sosyal girişimcilik alanlarında büyüyen bir ağıdır.

Faaliyet Alanları

- Toplum hizmetleri, yaşlı bakımı, eğitim ve çevre projeleri
- Yerel idarelerle kamu hizmeti sözleşmeleri
- Kırsal alanlarda küçük istihdam projeleri

Dayanak Mevzuat ve İlgili Kurumlar

- *Workers’ Co-operative Act (2020)* – <https://japaneselawtranslation.go.jp>
- Gözetim: **Cabinet Office / MHLW**, uygulama desteği: **JWCU**

⁸ <https://hew.coop/english/>

İş Birliği Alanları

Yeni yasa, Japonya’da sosyal istihdamın kurumsal temelini güçlendirmiştir. Türkiye’de işçi kooperatiflerinin yasal çerçevesi geliştirilirken JWCU modeli yol gösterici olabilir.

(9. Bölüm Kaynakçası⁹)

10. Konut Kooperatifleri – MLIT (Ministry of Land, Infrastructure, Transport and Tourism)

Tanım ve Yapı

Konut kooperatifleri (*Housing Co-ops* uygun fiyatlı konut üretimi, kentsel yenileme ve topluluk yönetimi alanlarında faaliyet gösterir. Ulusal düzeyde tek bir federasyon bulunmamakla birlikte, eyalet ve belediye bazlı birlikler MLIT rehberliğinde faaliyet gösterir.

Sayısal Veriler ve Ölçek

- Yaklaşık **1.200 yerel konut kooperatifi**, **500.000 üye**.
- 2024 yılı konut üretim hacmi: yaklaşık **100.000 birim/yıl**.

Faaliyet Alanları

- Ortak konut projeleri, yenileme, enerji verimliliği çalışmaları
- Sosyal konut / düşük gelirli hane destek projeleri
- Konut yönetimi ve bakım hizmetleri

Dayanak Mevzuat ve İlgili Kurumlar

- *Housing Co-operative Guidelines* (MLIT)
- *Act on Building Unit Ownership and Management*
- Gözetim kurumu: **MLIT**
- Politika bağlantısı: “Comprehensive Housing Policy 2025”.

İş Birliği Alanları

Konut kooperatifleri, Japonya’nın yüksek maliyetli konut piyasasında erişilebilir konut üretiminde tamamlayıcı bir araçtır.

(10.Bölüm Kaynakçası¹⁰)

⁹ *Workers’ Co-operative Act (2020)* – <https://jwcu.coop/en/>
<https://www.roukyou.gr.jp/english/>

¹⁰ <https://www.mlit.go.jp/en/>

11. Enerji Kooperatifleri / Topluluk Enerjisi – METI

Tanım ve Yapı

Enerji kooperatifleri (*Community Energy Co-ops*) 2011 Fukushima sonrası dönemde gelişen, yenilenebilir enerji üretimi ve yerel enerji bağımsızlığı hedefleyen topluluk temelli yapılardır.

Gözetim kurumu: **METI (Ministry of Economy, Trade and Industry)**

Sayısal Veriler ve Ölçek

- 2024 itibarıyla Japonya genelinde **yaklaşık 120 enerji kooperatifi** faaliyet göstermektedir.
- Toplam kurulu yenilenebilir kapasite: **200 MW+**, ağırlıklı olarak güneş ve biyokütle projeleri.

Faaliyet Alanları

- Güneş, rüzgâr, biyokütle üretimi
- Yerel elektrik paylaşımı ve enerji tasarrufu programları
- Eğitim ve çevre bilinci kampanyaları

Dayanak Mevzuat ve İlgili Kurumlar

- *Renewable Energy Act* ve *Electricity Business Act*
- METI rehber dokümanı: *Energy Co-operatives Guidelines (2023)*
- İşbirliği kuruluşları: Japan Community Power Association, NEDO

İş Birliği Alanları

Enerji kooperatifleri, Japonya'nın "Green Transformation (GX)" stratejisinin yerel düzeydeki uygulayıcılarıdır. Türkiye'de belediye temelli yenilenebilir enerji kooperatifleri için model alınabilir.

(11.Bölüm Kaynakçası¹¹)

12. Ulusal Üst Çatı – Japan Co-operative Alliance (JCA)

Tanım ve Yapı

Japan Co-operative Alliance (JCA), Japonya'daki tüm kooperatif türlerini temsil eden ulusal çatı örgütüdür. 2018'de, JA Group, JCCU, JF Zengyoren, HeW CO-OP, JWCUC, NFUCA ve diğer

¹¹ https://www.meti.go.jp/english/policy/energy_environment/renewable
https://www.meti.go.jp/policy/energy_environment/energy_coop/

Tokyo Ticaret Müşavirliği
Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

federasyonların birleşik temsil platformu olarak kurulmuştur. JCA, **International Co-operative Alliance (ICA)**'nın Japonya'daki resmî üyesidir.

Görev ve Fonksiyonlar

- Türler arası politika koordinasyonu ve uluslararası temsil
- Kooperatif istatistiklerinin toplanması ve yayımı
- ICA, OECD, FAO gibi kuruluşlarla iş birliği
- Kooperatifçilik eğitimi ve farkındalık programları

İşbirliği Alanları

JCA, Japonya'daki kooperatif hareketinin bütüncül çatı yapısı olarak türler arası dayanışmayı kurumsallaştırmıştır.

(12. Bölüm Kaynakçası¹²)

III. JAPONYA'DA KOOPERATİFLERE YÖNELİK KAMU VE ÖZEL DESTEK MEKANİZMALARI

Japonya'da kooperatif sistemi, tek bir merkezi fon tarafından değil; her bir bakanlık ve sektörün kendi **özel düzenleme, finansman ve denetim mekanizmaları** tarafından desteklenir. Bu yaklaşım, ülkenin çok katmanlı kurumsal yapısına ve sektör bazlı kalkınma anlayışına uygundur.

Japonya'da kooperatiflere verilen destekler, **tek bir mali teşvik sistemi** şeklinde değil; her kooperatif türü için **bağımsız, yasal ve kurumsal** destek yapılarına dayalıdır. Bu yaklaşımın avantajı, her sektörün dinamiklerine göre özel çözümler üretmesidir:

- Tarımda üretim finansmanı,
- Balıkçılıkta kaynak yönetimi,
- Sağlıkta geri ödeme sistemi,
- Enerjide yenilenebilir teşvikleri,
- İşçi kooperatiflerinde istihdam fonları.

Aşağıda, başlıca kooperatif türleri itibarıyla mevcut destek biçimleri incelenmiştir.

1. Tarımsal Kooperatifler (JA Group – MAFF)

Tarımsal kooperatifler, Japonya'daki en kapsamlı kamu destek sistemine sahiptir. **MAFF (Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries)** tarafından hazırlanan *Agricultural Co-operatives Act (1947)*, JA sistemine kurumsal statü kazandırır. MAFF, hem bu yapının denetim otoritesidir hem de doğrudan mali destek sağlayan ana kurumdur.

¹² <https://japan.coop/en/>

Tokyo Ticaret Müşavirliği Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

JA Group üyeleri, MAFF'in yürüttüğü **tarımsal modernizasyon hibeleri**, **tarımsal sigorta sistemleri** ve **kırsal altyapı desteklerinden** yararlanır. Finansman boyutunda, **JA Bank / Norinchukin Bank sistemi**, kooperatif üyelerine üretim kredileri, yatırım finansmanı ve afet sonrası kredi erteleme gibi olanaklar sunar. Bu banka, aynı zamanda Japonya Merkez Bankası (BoJ) ve Mali Hizmetler Ajansı (FSA) denetimine tabidir.

Böylece Japonya'da bir çiftçi, hem üretim girdisini kooperatiften temin eder hem de finansmanını aynı ağdan sağlar; bu dikey entegrasyon doğrudan kamu politikasınca desteklenmektedir.

2. Balıkçılık Kooperatifleri (JF Group – MAFF)

Japan Fisheries Co-operative Federation (JF-Zengyoren), MAFF çatısı altındaki *Fishery Industry Cooperative Act (1948)* hükümlerine göre faaliyet gösterir. Bu kooperatifler, devletin **balıkçılık kaynak yönetimi** ve **sürdürülebilir avcılık politikalarıyla** doğrudan ilişkilidir. MAFF ve Balıkçılık Ajansı, JF sistemine:

- Balıkçı limanlarının bakım ve modernizasyonu,
- Soğuk zincir ve işleme tesislerinin inşası,
- Deniz kaynaklarının korunmasına yönelik araştırma hibeleri gibi doğrudan destekler sağlar.

Ayrıca kooperatif üyeleri, “Fishery Mutual Insurance System” aracılığıyla doğal afetler veya stok kayıplarına karşı sigorta güvencesine sahiptir. Bu sistem devlet sübvansiyonlarıyla desteklenmektedir.

3. Ormancılık Kooperatifleri (JForest – MAFF / Forestry Agency)

Forestry Cooperatives Act (1960) kapsamında faaliyet gösteren JForest (Japan Federation of Forestry Cooperative Associations), Japonya'nın orman sahipleri ve işletmelerini örgütleyen ana yapıdır. **Forestry Agency**, orman kooperatiflerini “sürdürülebilir ormancılık” politikasının uygulayıcı unsuru olarak tanımlar.

Devlet destekleri, ağırlıklı olarak:

- Forest Management Program Subsidy (*bakım ve budama desteği*),
- Carbon Sink Forest Initiative (*karbon yutak alanı oluşturma hibi*),
- Reforestation Grants (*ağaçlandırma desteği*)
şeklinde yürütülmektedir.

Bu destekler, JForest federasyonu üzerinden üye kooperatiflere yönlendirilir. Finansman hem MAFF bütçesinden hem de Norinchukin Bank ormancılık fonlarından sağlanır.

4. Tüketici Kooperatifleri (JCCU – MHLW / METI)

Japanese Consumers' Co-operative Union (JCCU), 30 milyonu aşkın üyesiyle Japonya'nın en büyük tüketici örgütüdür. Faaliyetleri *Consumer Co-operatives Act* tarafından düzenlenir ve hem **MHLW (Sağlık, Çalışma ve Refah Bakanlığı)** hem de **METI (Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı)** politikalarıyla eşgüdümlüdür.

Kamu destekleri iki yönden gelir:

1. **Sosyal refah politikalarıyla bağlantılı teşvikler:** Yaşlı bakım, evde sağlık ve çocuk destek hizmetleri sunan co-op kuruluşları, MHLW'nin yerel yönetim hibeleri ve "Community-based Integrated Care" fonlarından yararlanır.
2. **Dijital dönüşüm ve tedarik zinciri programları:** METI tarafından yürütülen "Co-op DX Promotion" projesiyle, JCCU üyelerine veri yönetimi ve lojistik otomasyon hibeleri sağlanır.

JCCU ayrıca Japonya Post Bank ve özel sigorta fonlarıyla iş birliği içinde **karşılıklı sigorta (mutual aid)** sistemini işletir.

5. Üniversite / Öğrenci Kooperatifleri (NFUCA – MEXT)

Üniversite kooperatifleri, doğrudan kamu fonu almaz; ancak **MEXT (Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı)** ve üniversite yönetimlerinin sağladığı **kampüs alanı tahsisi, kira muafiyetleri** ve **öğrenci sigorta destekleri** ile dolaylı biçimde teşvik edilir. Buna ek olarak, **NFUCA** üzerinden yürütülen "Green Campus" ve "Low-Carbon University" projelerinde, devletin çevre fonlarından küçük ölçekli destekler alınmaktadır.

6. Sağlık ve Refah Kooperatifleri (HeW CO-OP Japan – MHLW)

Bu kooperatifler, Japonya'daki **ulusal sağlık sigortası sistemine** entegredir. HeW CO-OP çatısı altındaki hastaneler, devlet tarafından tanınmış **tıbbi kurum statüsüne** sahiptir ve MHLW'nin "National Health Insurance" geri ödeme sisteminden faydalanır. Ayrıca yaşlı bakım hizmetleri "Long-term Care Insurance Act" kapsamındadır. Bu nedenle sağlık kooperatifleri, doğrudan kamu fonu almaya da tüm gelirlerinin büyük kısmı devlet geri ödemeleriyle güvence altına alınmıştır.

7. Kredi ve Finans Kooperatifleri (Shinkin, Rokin, Norinchukin – FSA)

Finansal kooperatiflerin destek mekanizması, tamamen **finansal istikrar rejimi** üzerinden işler. **FSA (Financial Services Agency)**, Shinkin Bank'lar, Labour Bank'lar (Rokin) ve Norinchukin için **mevduat sigortası, likidite desteği ve denetim rejimi** uygular. Shinkin Bank'lar ayrıca yerel KOBİ kredilerinde Japonya Finans Kurumu (JFC) garantilerinden yararlanabilir.

Tokyo Ticaret Müşavirliği
Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

Norinchukin Bank, JA ve JF ağlarına sermaye sağlayan merkez kurumdur; hükümet tahvilleri ve tarım finans fonlarından elde ettiği gelirle kooperatif sisteminin sürekliliğini teminat altına alır.

8. KOBİ / Üretici Kooperatifleri (SME Cooperatives – METI / SME Agency)

KOBİ kooperatifleri, *Small and Medium-sized Enterprise Cooperatives Act (1949)* kapsamında faaliyet gösterir. **SME Agency** ve **METI**, bu kooperatiflere yönelik çok sayıda destek programı yürütür:

- **Collaborative Manufacturing Subsidy (2024):** ortak üretim hatlarına yönelik yatırım desteği,
- **IT Implementation Subsidy:** dijitalleşme ve veri yönetimi projeleri için hibe,
- **Joint R&D Projects:** Ar-Ge kooperatiflerine 15–30 milyon yen arası fon sağlanır.

Bu destekler rekabetçi başvuru usulüne dayanır ve yalnızca kayıtlı kooperatif birliklerine açıktır.

9. İşçi Kooperatifleri (JWCU – Cabinet Office / MHLW)

Yeni yürürlüğe giren *Workers’ Co-operative Act (2020)* ile birlikte, JWCU sistemi devletin **bölgesel istihdam** politikalarının bir parçası haline gelmiştir. **Cabinet Office** tarafından 2023’te oluşturulan “Workers’ Co-op Promotion Fund”, işçi kooperatiflerine düşük faizli kredi ve eğitim desteği sunmaktadır. Ayrıca MHLW, işsizlik oranı yüksek bölgelerde bu kooperatiflerle kamu hizmeti tedarik sözleşmeleri imzalamaktadır.

10. Konut Kooperatifleri (Housing Co-ops – MLIT)

Konut kooperatifleri, **MLIT (Ulaştırma, Altyapı, Konut Bakanlığı)** tarafından yürütülen “Comprehensive Housing Policy” kapsamında dolaylı olarak desteklenir. Devlet, kooperatiflerin yürüttüğü **sosyal konut projeleri** için:

- Arazi ediniminde düşük faizli kredi,
- Enerji verimli bina hibeleri,
- Kentsel yenileme bölgelerinde vergi muafiyeti sağlar.

Bu destekler genellikle yerel belediyeler aracılığıyla uygulanır.

11. Enerji Kooperatifleri (Community Energy – METI)

Enerji kooperatifleri, 2011 sonrası dönemde **yenilenebilir enerji teşvik sistemi (FIT/FIP)** çerçevesinde gelişmiştir. **METI**, *Energy Co-operatives Guidelines (2023)*’te bu yapıların lisans, finansman ve topluluk yönetimi esaslarını belirler.

Tokyo Ticaret Müşavirliği
Japonya Kooperatifçilik Sistemi Araştırma Raporu

Bu kooperatifler:

- Ürettikleri elektriği kamuya “sabit fiyat garantisi” (FIT) ile satabilir,
- *Green Transformation Fund* ve *Regional Decarbonization Projects* kapsamında yatırım hibesi alabilir.

Örneğin, 2024 yılında 200’den fazla yerel enerji kooperatifi bu sistem üzerinden proje finansmanı elde etmiştir.

12. Ulusal Çatı Yapı (Japan Co-operative Alliance – JCA)

Japan Co-operative Alliance (JCA), kooperatiflerin hem ulusal hem uluslararası düzeyde temsilini üstlenir. JCA doğrudan mali fon sağlamaz; ancak tüm kooperatif türleri arasında **koordinasyon, eğitim ve veri paylaşımı** işlevi görür. Ayrıca OECD ve ICA iş birliğiyle yürütülen “Co-operative Statistics Platform” projesine ev sahipliği yapar.

(III.Bölüm Kaynakları¹³)

¹³https://www.meti.go.jp/policy/energy_environment/global_warming/transition/pathways_to_green_transformation_eng.pdf

https://www.meti.go.jp/english/policy/external_economy/trade/foip/support.html

https://www.jica.go.jp/Resource/jica-ri/research/jica-dsp/l75nbg000019c4qr-att/case_iuj_05.pdf

https://www.maff.go.jp/e/policies/env/env_policy/attach/pdf/250829-2.pdf

https://iuscooperativum.org/wp-content/uploads/issues/01/AKIRA_KURIMOTO_IJCL_ISSUE_I%20%281%29.pdf